

Asia: VN/16276/2024

Lausuntopyyntö; Hanke ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi ja uusien ampumaratojen perustamisen edistämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Sujuvoittaako ehdotus ampumaratoja koskevia ympäristölupaprosesseja sekä lainsäädäntöä riittävällä tavalla ottaen huomioon hallitusohjelman mukainen tavoite 1 000 ampumaradasta vuosikymmenen loppuun mennessä?

Luonnonsuojeluliiton mielestä ampumaratojen rakentamisen yhteydessä ympäristönsuojelu ja sijoituspaikkojen soveltuvuus muun maankäytön suhteen tulee ottaa huomioon. Tärkeää olisi ohjata ampumaratoja kaavoilla sopiviin paikkoihin. Silloin ne eivät aiheuttaisi ongelmia nykyiselle muulle maankäytölle – eikä toisaalta niiden lähelle sallittaisi enää esimerkiksi uutta asutusta, joka voisi vaarantaa ampumaradan toiminnan tulevaisuudessa.

Luonnonsuojeluliiton mielestä yleisesti ottaen olisi järkevää rakentaa harvempia mutta huolellisemmin suunniteltuja ampumaratoja. Niissä ympäristöasiat on kustannustehokkaampaa hoitaa kuntoon. Pieniä ratoja pitävillä harrastuspohjaisilla yhdistyksillä ei välttämättä osaaminen ja maksukyky riitä ympäristöasioiden riittävään hallintaan.

Ampumaratojen ympäristöasioiden riittävä hallinta on tärkeää kaikkien osapuolten kannalta. Se on tärkeää ympäristön ja haitankärsijöiden turvaamiseksi. Mutta se on tärkeää myös ampumaradan toiminnan varmuudelle. Jos ympäristöasiat eivät ole kunnossa, toiminta voidaan joutua jopa keskeyttämään. Jos esimerkiksi maaperän pilaantumista ehtii tapahtua, kustannukset voivat olla hyvin suuret. Ne voivat ylittää pienten yhdistysten maksukyvyn ja kaatua lopulta maanomistajien tai veronmaksajien maksettavaksi.

Onko ympäristönsuojelulakia tarpeen soveltaa ehdotuksen mukaisesti ampumaratalain soveltamisen ohella?

Ympäristönsuojelulain pilaamiskiellot ovat ensisijaisia ja kaikkia koskevia. Ne sisältyvät myös EU-direktiiveihin. Ne koskevat kaikkia muitakin toimintoja kuin ampumaratoja. Tästä syystä ampumaradoille ei voi tehdä ohituskaistoja sen enempää kuin muillekaan vastaaville toimialoille – yrityksiä tällaiseen on toki esiintynyt, mutta ne on aina torjuttu myös yhdenvertaisen kohtelun nimissä.

Ampumaratojen ympäristöluvitus on yleensä kuntien tehtävä. Tämä on ollut tarkoituksenmukaista, koska kunnilla on alueillaan maankäytön suunnittelun monopoli. Ne myös tuntevat alueensa hyvin ja voivat arvioida sijaintipaikan soveltuvuutta lähialueen muuhun maankäyttöön.

Jos ympäristölupia halutetaan keskittää kunnista johonkin keskusvirastoon, oikea ratkaisu on ehdottomasti lupa- ja valvontavirasto eikä Poliisihallitus (vertaa lakiluonnoksen luku 5.1). Lupa- ja valvontavirastoon keskitetään nyt koko maan ympäristönsuojelun luvituksen ja valvonnan paras osaaminen.

Poliisihallituksessa taas ei ole tarvittavaa erityisosaamista selvittää ilmoitusten perusteella ovatko ampumaradan ympäristöasiat oikeasti kunnossa vai eivät. Hallintolain mukaan viranomaisen pitää selvittää asia. Silloin hänen pitää pystyä käsittelemään hakemusta kriittisesti: Voiko hankkeesta kuitenkin syntyä naapuruussuhdelaissa kiellettyjä seurauksia tai ympäristön pilaantumista vai ei? Huomattakoon, että lakiesityksenkin mukaan suurin ongelma lupahakemuksissa on ollut niiden puutteellisuus (s. 4). Tähän arviointiin riittävää tietotaitoa ei Poliisihallitukseen saa riittävästi parilla uudella virallakaan (vertaa s. 8).

Ennakollinen valvonta eli riittävät selvitykset ja kansalaisten kuuleminen sekä niistä seuraava selkeä lupa ovat viime kädessä myös toiminnanharjoittajan etu. Siinä mielessä lupakynnyksen nostaminen kymmenkertaiseksi ei ole mitenkään perusteltu. Kesken toiminnan ilmenevät ongelmat voivat johtaa esimerkiksi hallintopakkojen kautta jälkivalvonnassa hankaliin tilanteisiin, jotka voisi kunnollisella valmistelulla välttää.

On myös selvää, että ympäristön pilaantumista koskeva sääntely kuuluu ympäristönsuojelulakiin. Tästä Suomessa on pitkät ja vakiintuneet perinteet. Vuosikymmenten työllä aiemmin paikoin vähemmän yhtenäinen oikeustila on saatu selkiytettyä kohti järkevää kokonaisuutta. YSL-uudistuksessa koottiin aikanaan iso joukko hajanaisia säännöksiä yhteen lakiin. Tästä näkökulmasta ampumarataesitys poikkeaisi yleislinjasta ja kurottaisi menneiden aikojen epäyhteinäiseen sääntelyn aikaan. Se olisi siten selkeä heikennys.

Onko tehtävien siirtämisen seurauksena tarpeen muuttaa valtioneuvoston ohjesääntöä ehdotuksessa kuvatulla tavalla?

Luonnonsuojeluliiton mielestä on selvää, että ympäristönsuojelun on kuuluttava jatkossakin ympäristöministeriölle. Asiaan liittyy kotimaisen lainsäädännön lisäksi vastuu EU-direktiiveistä. Niiden laiminlyönti voisi johtaa EU:n rikkomusmenttelyihinkin. Sisäministeriöllä ei ole ympäristöasioihin riittävää erikoisosaamista.

Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta?

Esityksessä ei ole otettu lainkaan huomioon mahdollisia haitankärsijöitä eikä kansalaisten ympäristöoikeuksia ja oikeusturvaa (perustuslaki 15 §, 20-21 §). Kansalaisten on voitava vaikuttaa ympäristöönsä koskeviin asioihin sekä hakea niitä koskeviin päätöksiin muutosta. Näitä elementtejä ei tässä lakiesityksessä ole. Näihin asioihin on kiinnitetty myös oikeuskanslerin lausunnossa <https://oikeuskansleri.fi/-/ampumaratojen-ymparistoluvituksen-siirtaminen-ampumaratalakiin>

Ampumaradoilla tulee säilyttää ympäristönsuojelulain mukainen lupamenettely osallistumis- ja muutoksenhakuoikeuksineen. Jos ympäristölupien käsittelyä halutaan keskittää, oikea viranomainen on Lupa- ja valvontavirasto.

Yhteenvedona Suomen luonnonsuojeluliitto toteaa, että esitys tulee palauttaa takaisin valmisteluun ja ampumaratoihin liittyvä ympäristösääntely tulee säilyttää ympäristöhallinnolla. Nyt esitetyt muutokset ovat omiaan heikentämään ympäristönsuojelun tasoa.

Ampumaratojen ympäysäädökset vaatii selkeää erityisosaamista. Tämä osaaminen on keskitetty ympäristöhallintoon poliisihallinnon sijaan. Ympäristöhallinnon osaaminen ja pitkä kokemus myös tukevat sujuvaa ja oikeudenmukaista päätöksentekoa.

LISÄTIETOJA

- ympäristöpäällikkö Antti Heikkinen, p. 044 9010 461, antti.heikkinen@sl.fi
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, p. 0400 615 530, tapani.veistola@sl.fi

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Toimeksi saaneena

Tapani Veistola
toiminnajohtaja

Veistola Tapani
SLL